

MI LESZ VELÜNK?

Magyarok. Tejjel-mézrel folyó új haza, melynek az idén elapadtak mennyei csatornái. Máról holnapra, szinte a föld alól előtörő virágosáiban becsukodtak vagy már régóta meg sem nyitak gyárkapui a viharvert Európa még mindig tüzipiros égálya alól idecsődültek nagy része előtt — és a tizen nyolc óras hosszú nyári napok már rövidülnek. Ma ugyan még a tengve lengőket is bágyadtá izzasztja a kánikula, a tél azonban már itt lesz egyhamar és közeledtével arányosan nőnek a gondok sok kanadai magyar otthonban s nem egy helyen hangzik fel a sóhaj: „Mi lesz velünk?”

Heteken, hónapokon át esőért morzsolgatók hívó szolozsmákat jámbor seregek és áhitatos vagy türelmetlen kifakadásokkal, de állhatatosan ácsorogtak a dologhoz jutni akarók a munkapiézeken. Néhol meghallgattatásra is talált a szegény emberek könyörületét érdemlő óhaja: ha megkésve is, jószágos esővel könnyezte meg a szenvedéstől munkát életre kárhoztatott ember sorsát és a munkanélküliek egy része is elhelyezését talált.

Általában azonban egyáltalán nem mondható rózsásnak a helyzet. Sem gazdasági, sem pedig ipari téren. Hiába emelkedik a buza ára akár két dollárra is, ha kevés lesz belőle vagy pedig leszántják a megkésést hitvány vetést, még mielőtt munkát és megélhetést adhatnának az aratásban reménykedő, keserűre éhes tömegeknek. Hiába folynak nagyarányú építkezések Kanada világvárosi rangra emelkedő gócpontjain, hiába kötik össze a tartományokat nyílegyenes méltósággal vonuló országutakkal, ha ma már a legtöbb munkát dühöngő acélmasinák végzik kenyérért égnek meredő emberkarok helyett.

Nehéz napokat élünk tehát még itt a tejjel-mézrel folyó Kanadában is. Ez évben ugy alakultak a megélhetési viszonyok, hogy a halhatatlan emlékü Madách Imre világhírű színjátékának sorai itt is bekövetkeztek: 1929-ben Kanadában is soknak bizonyult az ember és bizony kevésnek, vagy legalábbis nagyon soványoknak a foka. Minden munkanélküli napszámos vagy iparos éppen úgy, mint minden kiszáradt farmer egy-egy új lapot íktat a kanadai magyarok embertragédiájába, amelynek sorából halálisan ördögi kacajjal cseng ki a korszellemmel száguldó, csillogóra mázolt gépkocsik és hasonlóképpen hitelre vásárolt más lényüzési cikkek fojtogató zenebonája.

Mi lesz tehát velünk? Amilyen nehéz a kérdés, annyival nehezebb rá a felelet. De mi — akik sajátmagunk is végigjártuk a kanadai magyar kivándorló kálváriáját — mégis megkíséreljük a feleletet. Mi nagyon jól tudjuk, hogy nem egy helyen az útkandás magyarok elhelyezkedésének egyik legnagyobb akadály az, hogy a társadalmi fejlődésnek vagy husz-harminc esztendeje választja el őket a már régebben megtelepedett öregkanadások gondolatvilágától. Ez természetesen maga után vonja azt, hogy nem egyszer bizonytalanságban is képes hosszú utat megtenni egy-egy újabb bevándorló, ha azt hallja, hogy arrafelé őt vagy akár tíz dollárral több bért fizetnek hónapoként, viszont nem hallgat a régi jó közmondás tanítására, mely szerint: „Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok” és nem is egyszer a saját bőrén kell tapasztalnia, hogy alaposan megcsalták, mert ha esetleg tényleg többet is fizetnek egyes vidékeken, de mincsen munka alkalom, amire a minél többet keresni akaró magyar odaér: ugyan mi haszna van abból, ha többet fizetnek ugyan azon a vidéken — de nem neki.

A TÁBORNOK BIRTOKÁN

JRTA: CSERMELY GYULA

Ezerkilencszáztizennyolc ószén, az összeomlás és az őszirózsás „országboldogítás” első hetében amikor gonosz kezek lejtőre tolták Szent István ősi birodalmát s amikor a fejtegetés állt és járt, kevés józan embert kivéve mindenki; amikor mindenki parancsolt, amikor senkinek engedelmeskedett, helyesebben, amikor senki sem parancsolt és mindenki azt tett, amit akart; a gyászos felfordulás első hetében, amikor elhangzott egy kegyűltségben megfogant romboló kijelentés: nem akarok többé katonát látni; azokban a katalizis más napokban Séllyei lovassági tábornok olyan lelki állapotban járt-kelt, amilyenben az van, akinek környezetében mindenki zajong, mindenki az öklével hadonász, mindenki fenyegetőzik és senki sem tudja, hogy mit akar. Néhány napig figyelte az eseményeket, csak a magyar katonák kötelességtudása marasztalta a helyén, de amikor megjött az éppén oly bárgyú, mint a fegyelem szempontjából szentegítő parancs, hogy az alantás katonák nem tartozik tisztelni a magasabb rangú előtt, mikor kihirdették ezt az épületromboló parancsot, Séllyei tábornok azt mondta: — Eb ura fakó! Ilyen elzúllott kormányzati rendszer alatt én nem szolgállok tovább félnapig se. Nyomban civilbe is öltözött, mert nem kezdek magáért, hogy össze nem törli annak az őszirózsás zás-

lósna a csontjait, aki először megy el mellette fegyelemtudó tisztelgés nélkül.

Később, mikor mind fojtogatóbb lett lthon a levegő, semleges országba költözött s ott figyelte a dolgoknak folyását. Olyan kaleidoszkóp volt akkor az ország, amelyben minden üvegdarabka, fekete volt; akárhogy forgatta az ember, csak fekete, torz ördögfigurát mutatott s egyikben sem volt megunyugtató folt csak egy is. Hányszor volt, hogy az asztalra csapott és tört ki: — Hát már elfajult mindenki, aki magyar volt?! Vagy nincs is már több magyar az országban?

Csak hosszabb idő után jött haza s egyenesen a birtokára utazott. Akkor járt le haszonbérlethez s ő nem utította meg semmi pénzért se. — Magam fogok gazdálkodni, — mondta. — Ha az emberek nem is, de az áltott magyar föld, az magyar marad örökké.

Eppen akkor volt ez, mikor arra kényszerítették az országot, hogy írja alá a trianoni ítéletet.

— Micsoda?! — hördült fel a tábornok. — Csak harmincezer katonát, azt is csak toborzás útján?! Ezzel erővel ki akarják ölteni azt az ezeréves katonai szellemet, amely száz poklon keresztül is életben tartotta a nemzetet?! No, az én birtokomon csak azért is kis katonai állam lesz az államban.

Mikor elfoglalta birtokát, egyenruhába öltözött, hosszú idő óta most először, úgy lépett cselédjei elé, akiket ott sorakoztatott kastélya udvarán.

— Emberek, — szólott hozzájuk keményen — én katonai vol-

Nemcsak az nagy tévedés tehát a munkát keresők részéről, hogy mindenáron a városokban akarnak elhelyezkedni, hanem — tisztelt a kivételnek — egyikük-másikuk meglehetősen válogatos is a munkában. Kanadában pedig ez az elv csakis abban az esetben válik be esetleg, ha sok a munkaalkalom, jó a termés vagy pláne ha hiány mutatkozik munkaerőben. Manapság azonban a válogatás csak bajba sodorhatja a szegény embert, aki végeredményben nemcsak azért jött a demokratikusabbnak vélt Kanadába, hogy kikérüljön a dógrováson silylő Eutropa „uri” levegőjéből: hanem azért, hogy ennek az új hazának természetadta lehetőségeit minél alaposabban kihasználva egy boldogabb jövőt teremtsen magának.

Ezt még a sorscsapások esztendeiben — amilyenek mutatkozik például a mostani — sem szabad elfelednünk. Minden magyarnak meg kell fontolnia, hogy az idén kemény telünk lesz és hiába beszélünk, irunk, fajgatunk a „nem kívánatos” megbélyegzés ellen, hiába kürtöljük tele a világot jótulajdonságaink vagy sérelmeink hangoztatásával — ha magyar munkanélküliek százaai rójják szénázás, aratás és eséplés idején a városi aszfaltot. Minél kevesebb magyar munkanélküli létezik Kanadában, minél több magyar telep gyarapszik új meg új értékes magyarral: annál biztosabb a mi fajunk kanadai boldogulása. Mindez pedig végeredményben attól függ, hogy lesz-e megértés a régebbi telepesekekben a még esetleg tapasztalatlan útkandások iránt és főleg ez utóbbiak le tudják-e a rossz termés és a még rosszabb munkaviszonyok arányában szállítani igényeiket egy meleg otthon kedvéért, amelyet az öregek által felpanaszolt kritizálással, hálátlansággal és követelőzéssel nem, csupán tekintélytiszteltéssel, szorgalommal és megbecsüléssel lehet megszolgálni.

NEM ÉPIT TÖBB HADIHAJÓT ANGLIA ÉS AMERIKA?

A mult hét folyamán valóságilag izzottak a tengeralatti kábel attól a sok titkos távirattól, amelyet Ramsay MacDonald, Anglia munkáspárti miniszterelnöke és Herbert Hoover, az Egyesült Államok elnöke küldözgettek egymásnak a tengeri lezserelés érdekében. Habár végleges megállapodásra egyáltalán nem került sor, annyi eredmény mégis megvolt a kábelen keresztül folytatott tárgyalásoknak, hogy mindkét nagyhatalom egyelőre teljesen beszünteti a hadihajóépítést. Eszerint Amerika azonnal abbahagyja a három csatacirkáló építését, valamint Anglia is várakozó álláspontba helyezkedik és az épülőfélben levő két cirkáló és több tengeraltjáró felszerelését egyelőre beszünteti.

Abban is sikerült a világ két legnagyobb tengeri hatalmát képviselő államfőnek megállapodnia, hogy személyesen fogják a lezserelés végtelenül nagy fontosságú kérdését véglegesen, rendezni abból az alkalomból, hogy MacDonald angol miniszterelnök még ez ősz folyamán, előreláthatólag októberben felkeresi Hoover elnököt a washingtoni Fehér Házban. Az egész világ békére áhító nemzetei nagy reménységgel tekintenek ez elé a találkozás elé, ami annyival inkább érdekeseknek ígérkezik, miután a történelemben még nem volt arra példa, hogy Anglia ténylegesen kormányzó miniszterelnöke kimondottan hivatalos ügyben személyesen felkeresse volna az Amerika sorsát irányító államférfiakat.

Hazavándorolnak a svédek Oroszországból

260 ESZTENDŐ UTAN VISSZATELEPITIK AZ OROSZORSZÁGBA KIVANDOROLT SVÉD GAZDAK IVADÉKAIT, AKIK MA IS MEGŐRIZTEK ÖSEIK NYELVÉT

A maga nemében szinte páratlanul álló visszavándorlást hajlatnak végre a svédek. Arról van szó, hogy Svédországba visszakérülnek az utódaik annak a kilencszáz svéd polgárnak, akik 1670-ben elhagyták az országot majd az észak part mentére, onnan 1781-ben a Fekete-tenger közelébe kerültek s most ezernyi megpróbáltatás után utódaik megint visszamennek az anyaországba.

A svéd kivándoroltak késő utódaik most is rendületlenül megőrizték őseik nyelvét, vallását, szokásait és az egész svéd közvélemény amellet volt, hogy nemzeti kötelesség visszafogadni a régen elveszett svéd testvérek ivadékait.

Oroszország 1721-ben, amikor a balti provinciákat elfoglalta, megfosztotta az emigráns svédek utódaikat szabadságjogaiktól. Cári ukáz kényszerítette őket arra, hogy új földet keressenek és fegyveres kozákkisérletet

lettel elvándorolniok a kilencszáz svéd polgárnak, akik 1670-ben elhagyták az országot majd az észak part mentére, onnan 1781-ben a Fekete-tenger közelébe kerültek s most ezernyi megpróbáltatás után utódaik megint visszamennek az anyaországba. A maga nemében szinte páratlanul álló visszavándorlást hajlatnak végre a svédek. Arról van szó, hogy Svédországba visszakérülnek az utódaik annak a kilencszáz svéd polgárnak, akik 1670-ben elhagyták az országot majd az észak part mentére, onnan 1781-ben a Fekete-tenger közelébe kerültek s most ezernyi megpróbáltatás után utódaik megint visszamennek az anyaországba.

A svéd kormány megállapodása szerint Julius derekán szállnak hajóra Odesszában a svédek. Konstanzából Románián s Magyarországon keresztül vezet az útjuk. Svédország déli partjai felé, ahol Kristianstad környékén teleptik le őket.

KEVÉS ARATÓMUKASRA LESZ SZÜKSÉG AZ IDÉN

Saskatchewan és Alberta intező köréi jóelőre megtárgyalták a két nagy gabonatermő proritartomány munkaviszonyait s a vasutársaságokkal egyetértve abban állapodtak meg, hogy nem fognak az idén kedvezményes aratónvonatokat járatni Keletkanadából, miután a szegényes természet betakarítására British Columbiából és Manitóbából is tudnak elegendő segítséget előteremteni.

Az aratócséplő elterjedésével kapcsolatban az idén ugyanis

csupán 15,000 aratómunkásra lesz előreláthatólag szükség és ha British Columbia ismét küld 4,000, Manitoba pedig 2,000 embert, úgy az Albertában és Saskatchewanban található 9,000 aratómunkás elegendő lesz az idei termés betakarítására.

Amennyiben mégis volna több munkásra szükség, úgy azokat Keletkanadából fogják előteremteni. Angliából azonban — amint ezt a nyugati körutjáról visszatérő Forke bevándorlásügyi miniszter kijelentette — semmi körülmények között sem fognak behozni embereket az idén, miután van éppen elegendő munkanélküli Kanadában, akiknek igen nagy szükségük lesz az aratási és cséplési keresetre.

— S most mit csinál itt a birtokon, öregem?

— Bizony, kegyelemkenyénnyéren élek. Unokánál tartok el, meg az ura, aki bérés itt a birtokon, az Ács István. Az övéből egy-egy harapáska nekem is jut.

— Kegyelemkenyér? — ráncolta össze homlokát a tábornok. — S ezért persze, hogy magából olyan küldd ide, küldd oda embert csinálnak a háznál? No hát ezentul ez nem így lesz öregem. Megbecsüll a katonát a katoná. Örmesterré léptetem el, s mint katonának, napi hetven fillér zsoldot kap. Főhadnagy ur, — fordult oda az ispánhoz, aki itt nem mint ispán, de mint a tábornok segédtszije szerepelt — vegye jegyzékbe, hogy Bonc Péter örmester napi hetven fillér, havi huszonegy pengő zsoldot kap.

— Dolga pedig az lesz, — intézte szavát az öreghez — hogy a birtok belső rendjére felügyel. Tisztaságot lássak itt mindenütt az udvaron, az istállóban, a cselédlakások helyiségekben is, örmester, mintha kaszárnya volna a birtok. S maga itt az egyetlen örmester, a többi ki közlegény, ki tizedes, mind engedelmelemmel tartozik magának. S aki ellentmond, azt kihallgatásra rendel.

— Hát maga kicsoda? — fordult hozzá a tábornok szeliden. — Vitéz tábornok urnak alá zatosan jelentem, — huzta ki magát az öreg — Bonc Péter a becsületes nevem.

— Tán maga is katonai volt, hogy katonásan tette meg a jelentést? — Igenis, vitéz tábornok ur. Két hadjáratban is részt vettem, előbb a taljánok, utóbb a burkuk ellen s Königrætznél bizony engem is megverték.

A tábornok mosolygott. — Közlegény volt-e, vagy altiszt?

— Káplárságig vittem, mert elfogtam egy talján felbakot (Feldwache, tábori őrség).

— S most mit csinál itt a birtokon, öregem?

— Bizony, kegyelemkenyénnyéren élek. Unokánál tartok el, meg az ura, aki bérés itt a birtokon, az Ács István. Az övéből egy-egy harapáska nekem is jut.

— Kegyelemkenyér? — ráncolta össze homlokát a tábornok. — S ezért persze, hogy magából olyan küldd ide, küldd oda embert csinálnak a háznál? No hát ezentul ez nem így lesz öregem. Megbecsüll a katonát a katoná. Örmesterré léptetem el, s mint katonának, napi hetven fillér zsoldot kap. Főhadnagy ur, — fordult oda az ispánhoz, aki itt nem mint ispán, de mint a tábornok segédtszije szerepelt — vegye jegyzékbe, hogy Bonc Péter örmester napi hetven fillér, havi huszonegy pengő zsoldot kap.

— Dolga pedig az lesz, — intézte szavát az öreghez — hogy a birtok belső rendjére felügyel. Tisztaságot lássak itt mindenütt az udvaron, az istállóban, a cselédlakások helyiségekben is, örmester, mintha kaszárnya volna a birtok. S maga itt az egyetlen örmester, a többi ki közlegény, ki tizedes, mind engedelmelemmel tartozik magának. S aki ellentmond, azt kihallgatásra rendel.

— Hát maga kicsoda? — fordult hozzá a tábornok szeliden.

— Vitéz tábornok urnak alá zatosan jelentem, — huzta ki magát az öreg — Bonc Péter a becsületes nevem.

— Tán maga is katonai volt, hogy katonásan tette meg a jelentést? — Igenis, vitéz tábornok ur. Két hadjáratban is részt vettem, előbb a taljánok, utóbb a burkuk ellen s Königrætznél bizony engem is megverték.

— S most mit csinál itt a birtokon, öregem?

— Bizony, kegyelemkenyénnyéren élek. Unokánál tartok el, meg az ura, aki bérés itt a birtokon, az Ács István. Az övéből egy-egy harapáska nekem is jut.

— Kegyelemkenyér? — ráncolta össze homlokát a tábornok. — S ezért persze, hogy magából olyan küldd ide, küldd oda embert csinálnak a háznál? No hát ezentul ez nem így lesz öregem. Megbecsüll a katonát a katoná. Örmesterré léptetem el, s mint katonának, napi hetven fillér zsoldot kap. Főhadnagy ur, — fordult oda az ispánhoz, aki itt nem mint ispán, de mint a tábornok segédtszije szerepelt — vegye jegyzékbe, hogy Bonc Péter örmester napi hetven fillér, havi huszonegy pengő zsoldot kap.

— Dolga pedig az lesz, — intézte szavát az öreghez — hogy a birtok belső rendjére felügyel. Tisztaságot lássak itt mindenütt az udvaron, az istállóban, a cselédlakások helyiségekben is, örmester, mintha kaszárnya volna a birtok. S maga itt az egyetlen örmester, a többi ki közlegény, ki tizedes, mind engedelmelemmel tartozik magának. S aki ellentmond, azt kihallgatásra rendel.

— Hát maga kicsoda? — fordult hozzá a tábornok szeliden.

— Vitéz tábornok urnak alá zatosan jelentem, — huzta ki magát az öreg — Bonc Péter a becsületes nevem.

— Tán maga is katonai volt, hogy katonásan tette meg a jelentést? — Igenis, vitéz tábornok ur. Két hadjáratban is részt vettem, előbb a taljánok, utóbb a burkuk ellen s Königrætznél bizony engem is megverték.

— S most mit csinál itt a birtokon, öregem?

— Bizony, kegyelemkenyénnyéren élek. Unokánál tartok el, meg az ura, aki bérés itt a birtokon, az Ács István. Az övéből egy-egy harapáska nekem is jut.

— Kegyelemkenyér? — ráncolta össze homlokát a tábornok. — S ezért persze, hogy magából olyan küldd ide, küldd oda embert csinálnak a háznál? No hát ezentul ez nem így lesz öregem. Megbecsüll a katonát a katoná. Örmesterré léptetem el, s mint katonának, napi hetven fillér zsoldot kap. Főhadnagy ur, — fordult oda az ispánhoz, aki itt nem mint ispán, de mint a tábornok segédtszije szerepelt — vegye jegyzékbe, hogy Bonc Péter örmester napi hetven fillér, havi huszonegy pengő zsoldot kap.

— Dolga pedig az lesz, — intézte szavát az öreghez — hogy a birtok belső rendjére felügyel. Tisztaságot lássak itt mindenütt az udvaron, az istállóban, a cselédlakások helyiségekben is, örmester, mintha kaszárnya volna a birtok. S maga itt az egyetlen örmester, a többi ki közlegény, ki tizedes, mind engedelmelemmel tartozik magának. S aki ellentmond, azt kihallgatásra rendel.

— Hát maga kicsoda? — fordult hozzá a tábornok szeliden.

— Vitéz tábornok urnak alá zatosan jelentem, — huzta ki magát az öreg — Bonc Péter a becsületes nevem.

— Tán maga is katonai volt, hogy katonásan tette meg a jelentést? — Igenis, vitéz tábornok ur. Két hadjáratban is részt vettem, előbb a taljánok, utóbb a burkuk ellen s Königrætznél bizony engem is megverték.

A tábornok mosolygott. — Közlegény volt-e, vagy altiszt?

— Káplárságig vittem, mert elfogtam egy talján felbakot (Feldwache, tábori őrség).

— Dolga pedig az lesz, — intézte szavát az öreghez — hogy a birtok belső rendjére felügyel. Tisztaságot lássak itt mindenütt az udvaron, az istállóban, a cselédlakások helyiségekben is, örmester, mintha kaszárnya volna a birtok. S maga itt az egyetlen örmester, a többi ki közlegény, ki tizedes, mind engedelmelemmel tartozik magának. S aki ellentmond, azt kihallgatásra rendel.

— Hát maga kicsoda? — fordult hozzá a tábornok szeliden.

— Vitéz tábornok urnak alá zatosan jelentem, — huzta ki magát az öreg — Bonc Péter a becsületes nevem.

— Tán maga is katonai volt, hogy katonásan tette meg a jelentést? — Igenis, vitéz tábornok ur. Két hadjáratban is részt vettem, előbb a taljánok, utóbb a burkuk ellen s Königrætznél bizony engem is megverték.